

Јединствени интегрисан научни пројекат

Зупчаници напретка

Нови научни пројекат „Рентабилни избор нових технологија и концепција одбране кроз друштвене промене и стратешке оријентације Србије у 21. веку“, који ће повезати војну и цивилну науку, одвијаће се до 2014, уколико се буде успешно развијао. Шта се крије иза тог наслова?

Може ли Србија технологијом постићи оптимални квалитет високо ефикасне војске, нормиране по европским критеријумима? При том, главно питање које утиче на избор могуће примене домаће технологије, уједно је и одговор на питање шта наша земља треба да партиципира у великој светској одбрамбеној технологији, а шта не, како би усагласила своје капацитете и могућности. То је, укратко, оквирни смисао циљева истраживања и могућих одговора до којих би требало доћи у раду на новом интердисциплинарном пројекту – војног и цивилног садржаја – о теми „Рентабилни избор нових технологија и концепција одбране кроз друштвене промене и стратешке оријентације Србије у 21. веку“.

Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије одобрило је тај пројекат, уз сагласност Министарства одбране, на јавном конкурс од јуна 2010. у новом циклусу финансирања научних интердисциплинарних пројеката. Отпочео је 1. јануара ове године.

Сложено питање, још сложенији одговор. Како је и када све почело? Одговоре на та питања добили смо од идејног творца, организатора и руко-

водиоца тог истраживања и пројекта проф. др Момчила Милиновића, са Катедре за системе наоружања, Машинског факултета у Београду, иначе факултета који руководи пројектом, и потпуковника Милана Тепшића, одговорног уредника „Војног дела“, стручног и програмског секретара на пројекту.

Циљ и сврха

Овај пројекат је по много чему јединствен. Министарство за науку и технолошки развој је први пут јуна

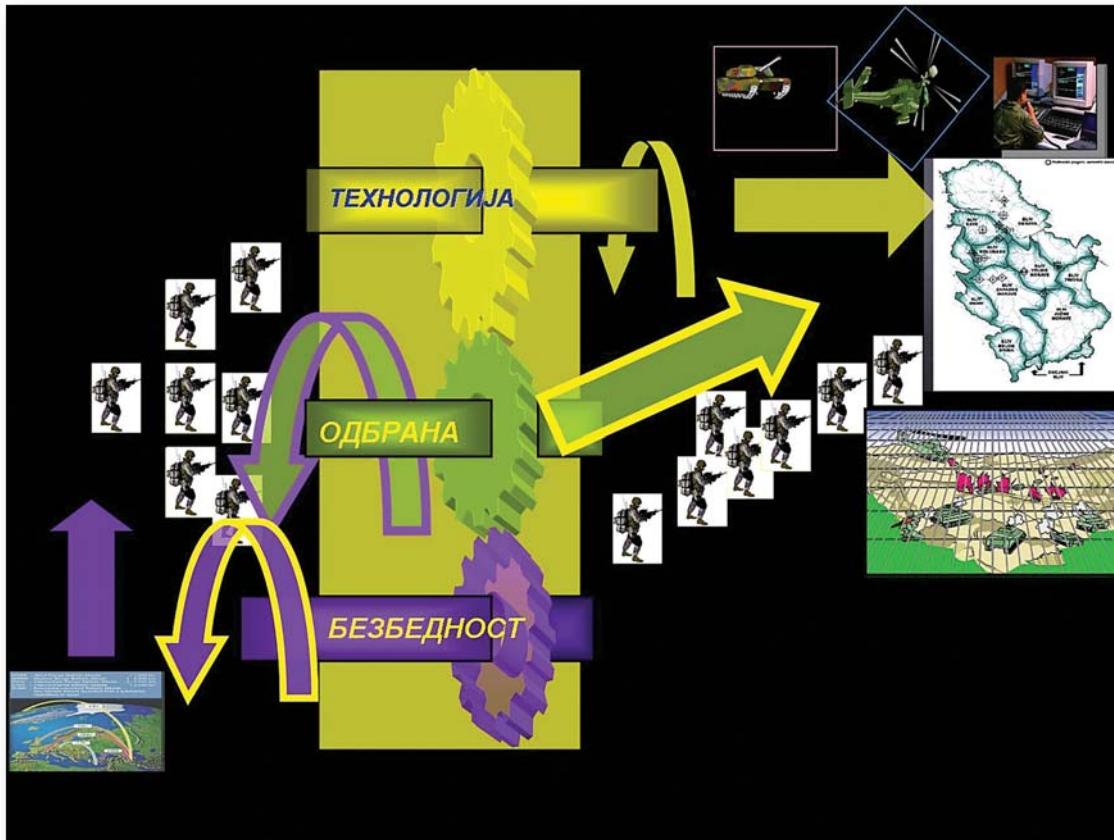
2010. утврдило интердисциплинарну интегралну конкурсну категорију, уз јасно опредељење кандидата за унапред понуђену и декларисану област која одређује сврху и намену, таквих интегрисаних истраживања.

Пројекат је сврстан и намењен унапређењу доношења државних одлука и афирмацији националног идентитета, а препознатљив је у идеји европских интеграција, у области одбрамбених технологија и капацитета њиховог планског усаглашавања са европским институционалним оквирима. Концепцијски је организован у три повезана и испреплетана потпројекта и то – стратегијско-безбедносни концепти аспекта технологија одбране, војни или оперативно-тактички и организациони концепти технологија одбране, и научноразвојни и индустријско-технолошки концепт. Предвиђено је да траје до 2014, а уговара се сваке године у складу са резултатима извештаја.

– Да би овако конципиран пројекат био успешан, са различитим мултидисциплинарним питањима истраживања која су усмерена у одбрамбене технологије, а компатибилан европским процесима интеграције, било је неопходно сагледати хијерархијски садржај ових питања. Она почињу са друштвено-безбедносним, настављају се са војноорганizacion-

Руководиоц
пројекта
проф. др Момчила
Милиновић

ним и на крају задиру до научноразвојних и технолошко-индустријских, враћајући се поново преко тржишних, на политичко безбедносна. Кључна идеја потекла је из сагледавања домаћих интеграционих потреба, али је компатибилна са активностима и садржајима рада Европске одбрамбене агенције – EDA. Та организација је формулисала структурну повезаност стратешких оријентација и заједничких војних потреба земаља чланица са будућим потребама одбрамбених технологија. Да ли ту Србија има своје место? – поставља питање проф. др Милиновић и додаје:

– За европске земље, чланице EDA, предвиђено је рангирање у три категорије, складно нивоу напредности технолошке развијености. Србија треба да се одреди, uloжи велики напор и кандидује по усвојеним европским критеријумима. Треба да се определи шта сигурно од одбрамбених технологија и науке може да има по европским критеријумима и стандардима који су прокламовани у европским документима, о чему одлучују наши органи и одговорни појединци у врху система одбране и државе. Верујем да

ће им добро доћи помоћ истраживача који би требало да проуче бројне странице прецизно разрађених европских докумената и интегришу их са домаћим потребама и виђењима на чисто научним и професионалним принципима.

Цивилно-војни радни тим

У пројекту ћемо покушати да допринесемо прикључењу Србије европској подели рада у области одбрамбених технологија, уважавајући ограничења и потребе које су за Србију егзистенцијалне, а промовисане су нашом државном и националном политиком у законским и планским документима. Европа ставља акценат својих заједничких napora управо на развој цивилне и војне сарадње. То је и концептуални покушај нашег пројекта па смо ангажовали цивилни и војни универзитетски кадар на заједничком раду.

Наш саговорник каже да су поред државе и њених институција, наишли на разумевање интегратора развоја српске одбрамбене индустрије „Југоимпорта – СДПР“, који ће фи-

нансијски партиципирати у пројекту током четворогодишњег циклуса.

У пројекат је укључено 27 истраживача. Четрнаест је припадника Војне академије, а 13 са цивилних факултета и институција. Пројектом руководи, као што смо навели, проф. др Момчило Милиновић, а потпројектима проф. др Митар Ковач, проф. др Божидар Форца, проф. др Жељко Иваниш, доц. др Зоран Јефтић, те проф. др Слободан Јарамаз.

У потпројектима равноправно и помешано учествују заједнички тимови истраживача са Машинског факултета, Факултета безбедности, Војне академије, Рачунарског факултета Универзитета Унион и Иновационог центра Машинског факултета, сви из Београда. Од 27 истраживача, 18 је доктора наука – шест редовних професора, а остало су ванредни професори, доценти, асистенти и, наравно, што је посебно важно, млађи докторанти.

– Смисао је да се формира истински мешовити цивилно-војни тим који подстиче и решава усмерена интердисциплинарна питања попут безбедносних ограничења војних технологија, корисничке и функционалне потребе наше одбране за технологијама, али и научне и инжењерско-развојно стручне заблуде у овој области, које понекад генерише научна или социолошка неаналитичност, често опште подржана националним ентузијазмом, који није увек утемељен у стварним могућностима. Посебно је важно да се стварне могућности усагласе са потребама, али и да се потребама за којих нема могућности утврди оптимални пут, алтернатива или

модел сарадње – истиче руководилац пројекта.

Међу професорима Војне академије четворица је у чину генерала, више је пуковника, а има и доктораната у нижим чиновима и звањима, те један истраживач на функцији цивилног државни секретара. Генерали су проф. др Божидар Форца, проф. др Митар Ковач, проф. др Бојан Зрнић и проф. др Младен Вуруна, а државни секретар је доц. др Зоран Јефтић.

– Треба посебно истаћи да ни државни секретар ни генерали нису на овом пројекту по својим функцијама, већ само као истраживачи. Значај њихових истовремених функција и научноистраживачких улога јесте у томе што им обезбеђује интегрисану улогу корисника резултата и истраживача – истиче проф. Милиновић.

Такође, пројекат би могао да буде отворен и за све релевантне стручњаке који желе да му приступе, али би таква партиципација требало да се одвија преко Министарства за науку.

– Значајно за овај пројекат је то што је, залагањем за његову евалуацију, уз разумевање надлежних министарстава, први пут акредитована Војна академија, као нова научноистраживачка организација у систему цивилних научноистраживачких институција. Врло је мало научноистраживачких организација каква је Академија, или их уопште нема, јер њена матичност није ни потпуно друштвена, ни потпуно технолошка, него управо интердисциплинарна. Обично су акредитоване институције инжењерске, научно базне или чисто друштвене. У досадашњој пракси конкурисања на пројекте Министарства за науку и технолошки развој Србије није било уобичајено пријављивање пројеката у којима стручњаци друштвених наука раде на истој теми директно са инжењерима. То је посебан изазов овог пројекта – истиче наш саговорник проф. др Милиновић.

Евентуални проблеми

Када нешто траје четири године увек постоје опасности да се на том путу залута. Професор Милиновић наглашава како је важно да овај про-

ТАЈНА ТРИ БОЈЕ

Три потпројекта симболички су представљена као преносници различитих боја – љубичасти је безбедносно-стратешки, зелени војноорганизациони, а жути технолошко-развојни и производно-индустријски. Сви су међусобно спрегнути.

– Кад би први, безбедносно-стратешки, био директно спрегнут са технолошко-развојним, зупчасти преносници вртели би се у супротним смеровима. Зато мора да постоји средњи преносник, као модератор, који симболички представља војску која својом улогом и задацима усмерава технологију у смеру истих потреба којима иде и стратешко безбедносна путања. То је случајно препозната, али намерно усвојена аналогија са основним принципима машинске технике, која лако даје одговор на питање шта се жели са одбрамбеним технологијама – каже професор Милиновић.

јекат сачува циљну функцију у сваком кораку рада – шта све одређује наше опредељење за развој одбрамбене технологије – како не би дошло до повлачења истраживача у властите сфере интересовања, што јесте главни изазов.

– Почне ли општи циљ пројекта да бледи, свако ће радити оно што најбоље зна, а не истраживати оно што је потребно. Опасност је, такође, што свака дугорочна концепција о којој се одлучује, обично деградира своју интересну садржину замењујући је емоционалном политиком. У овом пројекту се не поставља питање емоција већ развоја и производње будуће одбрамбене индустрије и њене технологије. Пројекат смо замислили

као научну анализу и структурисали тако да видимо објективни интерес технолошко-индустријског развоја од свих безбедносних интеграција и војнооперативних и тактичко организационих реформи наше одбране.

Евалуација и прихватање пројекта прошло је, наравно, међународну и домаћу најкомпетентнију независну рецензију. Оцењивали су га одабрани независни међународни и домаћи рецензенти из ЕУ и Србије са најеминентнијих универзитетских катедри. Они су пројекту дали највећу могућу подршку – наглашава руководилац пројекта.

Како је пројекат сложен и компликован, појавила се потреба за координатором у својству техничког лица. То је потпуковник Милан Тепшић, дипломирани машински инжењер и одговорни уредник часописа „Војно дело“. Иначе, „Војно дело“ је једна од издавачких база овог пројекта и у њему ће се промовисати резултати из друштвено-хуманистичких наука и њихових интердисциплинарних интеграција.

Потпуковник Тепшић објашњава како могу да се појаве проблеми око писања радова на енглеском језику, посебно друштвених, јер је нужно познавање новог међународног речника у области одбране и безбедности:

– Један од корака на том путу јесте да Медија центар „Одбрана“ потпише споразум о сарадњи наше куће и Међународног академског центра који ће лекторисати текст и усаглашавати језичку и стручну коректност.

Додајмо и то, како каже проф. Милиновић, да пројекат својим приступом неће разматрати питања одбрамбених технологија, нереспектујући важност нове опште и посебне улоге Русије и њене утицаје на европске интеграционе процесе и то у складу са смерницама наше државне политике.

– Наш научни одбрамбено-технолошки портфолио израстао је у претходним деценијама у значајној мери на коренима руских технологија. Било би нескромно пренебрећи такве чињенице и стечена знања која су из тога произашла. ■

Мира ШВЕДИЋ